

Inleiding

1. In deze zaak werd de verblijfsvergunning van een internationale student ingetrokken, omdat de universiteit – de RUG – bij de IND had gemeld dat hij onvoldoende studievoortgang maakte (art. 4.20 lid 1 onder e VV 2000). De Afdeling moest in hoger beroep beoordelen of en hoe betekenis moest toekomen aan het feit dat in bezwaar duidelijk werd dat de student bij de universiteit ingeschreven was gebleven, had doorgestudeerd en inmiddels weer ‘bij’ was.

2. In deze noot bespreek ik achtereenvolgens de feiten (3-5), de motivering van de Afdeling om een ex tunc beoordeling in bezwaar toe te staan (6-10), de vraag of de Afdeling geen prejudiciële vragen had moeten stellen in verband met een mogelijke verboden ongelijke behandeling tussen internationale en Nederlandse studenten als bedoeld in de Studierichtlijn (11-12). Daarna bespreek ik hoe de uitspraak zich verhoudt tot eerdere jurisprudentie van de Afdeling en wat deze betekent voor de praktijk (13). Ten slotte sta ik stil bij de rechtsbescherming tegen de weigering van een onderwijsinstelling om weer als referent van de student op te treden (14-19).

Feiten en procedure tot aan de Afdeling

3. Met ingang van 1 september 2020 werd de student afgemeld bij de staatssecretaris door het College van Bestuur van de RUG wegens onvoldoende studievoortgang in het studiejaar 2019-20. Dit leidde tot intrekking van de verblijfsvergunning met terugwerkende kracht, vanaf 1 september 2020. Tegen de melding door de RUG was niet opgekomen bij de universiteit.¹

4. Ondanks de afmelding handhaafde de RUG de inschrijving van de betrokkene voor dezelfde opleiding aan deze universiteit voor het studiejaar 2020-2021. De betrokkene bleef dus ‘gewoon’ doorstuderen en hangende het bezwaar bij de staatssecretaris constateerde de RUG dat hij inmiddels meer dan 50% van de studiepunten had behaald. De universiteit verwachtte dat hij op 31 januari 2022 zou afstuderen. De RUG wenste zich niet (opnieuw) als referent aan te melden. De staatssecretaris handhaafde de intrekking in bezwaar gelet op de afmelding van de RUG. De student werd in beroep in het gelijk gesteld door de rechtbank. Vervolgens werd zijn bezwaarschrift opnieuw ongegrond verklaard. Toen de zaak opnieuw diende bij de rechtbank trok de student aan het kortste eind. Intussen had de student zelf een aanvraag om verlening van een studievergunning ingediend. Die werd afgewezen en met toepassing van artikel 7:1a, lid 1, Awb mocht de rechtbank zich meteen ook buigen over deze afwijzing. Omdat de student volgens de rechtbank sinds 1 september 2020 niet meer voldeed aan de voorwaarden van zijn verblijfsvergunning, mocht de staatssecretaris de aanvraag van de betrokkene afwijzen.

5. Op 12 april 2024 deed de Afdeling uitspraak in een soortgelijke zaak.² Een student van Chinese nationaliteit werd per 1 september 2021 afgemeld door de RUG wegens onvoldoende studievoortgang. Ondanks de afmelding besloot de RUG om het oordeel over de studievoortgang van de student uit te stellen tot 2022. De student maakte bij de RUG geen bezwaar tegen de afmelding. De staatssecretaris trok de verblijfsvergunning van de student met terugwerkende kracht in, vanaf 1 september 2021. Hangende het bezwaar gaf de RUG een positief bindend studieadvies (BSA) aan de student.

Naar nu of naar toen?

6. Moest de staatssecretaris bij de besluitvorming in bezwaar – op grond van artikel 7:11 Awb – meewegen dat de student ingeschreven was gebleven, had doorgestudeerd en inmiddels weer ‘bij’ was? Deze vraag lag in hoger beroep voor. De Afdeling beantwoordt deze ontkennend (r.o. 3). Waarom?

7. Volgens de Afdeling mocht de student er niet op rekenen dat de genoemde omstandigheden in bezwaar nog zouden meewegen. Dat vind ik opvallend. De student wees op het uitgangspunt dat volgt uit het arrest *Ben Alaya*³, dat de toelatingsvoorwaarden voor internationale studenten uitputtend zijn geregeld in de

¹ Om rechtsbescherming te bieden aan internationale studenten heeft het inmiddels afgeschaft College van Beroep voor het Hoger Onderwijs (CBHO) een afmeldingsbesluit van een onderwijsinstelling aangemerkt als een besluit als bedoeld in artikel 1:3, lid 1, Awb (24 oktober 2018. CHBO 2018/078). Sinds 1 januari 2023 neemt de Afdeling CBHO-zaken in behandeling (https://www.raadvanstate.nl/overrvs/bestuursrechtspraak/studentenzaken/#:~:text=Het%20College%20van%20Beroep%20voor%20studenten%20uit%20het%20middelbaar%20beroepsonderwijs,geraadpleegd op 2 juni 2024.)).

² ABRvS 12 april 2024, ECLI:NL:RVS:2024:1461, ve24000980.

³ HvJEU, 10 september 2014, C-491/13 (*Ben Alaya*) JV 2014/345 nt R. Fernhout, ve14001433, ECLI:EU:C:2014:2187.

Studierichtlijn. In die richtlijn staat niet dat een verblijfsvergunning mag worden ingetrokken als een onderwijsinstelling zich afmeldt als referent. Een melding aan de IND over onvoldoende studievoortgang kan evenwel aanleiding zijn om de verblijfsvergunning in te trekken op grond van artikel 21, lid 2 aanhef en sub f. Dit is echter geen dwingende intrekkingsgrond en dat noopt daarom tot een individuele beoordeling waarbij het evenredigheidsbeginsel moet worden gerespecteerd. (artikel 21, lid 7, Richtlijn).

8. In het bestuursrecht geldt als regel dat in bezwaar een volledige heroverweging plaatsvindt op basis van de dan bekende feiten en omstandigheden.⁴

9. De Afdeling gaat hier in deze uitspraak aan voorbij met verwijzing naar de uitspraak die zij op dezelfde dag⁵ deed. In de beide uitspraken overweegt de Afdeling dat sprake is van besluitvorming op basis van omstandigheden die zich op een peildatum (hier: het einde van het studiejaar) voordeden en dat alleen rekening kan worden gehouden met latere feiten voor zover deze zien op de periode die beoordeeld moet worden op de relevante peildatum. De voortzetting van de studie en de later behaalde gunstige studieresultaten zijn van na de peildatum en wegen daarom niet mee.

10. In *JBPlus* 2003/1 zegt – thans staatsraad - Verheij dat zo'n peildatum op andere bestuursrechtelijke terreinen een reden kan zijn om in bezwaar een ex tunc benadering toe te staan, mits dit volgt uit wettelijke voorschriften of beleid.⁶ De Afdeling ziet ook bevestiging in haar uitspraak van 28 oktober 2020 (r.o. 6.2.4) over een weigering van de minister van Landbouw om handhavend op te treden tegen overtredingen van de EU Houtverordening.⁷ In die uitspraak heeft de Afdeling het echter over beschikkingen die *op grond van de wet* moeten worden genomen naar een feitelijke toestand op een bepaalde peildatum. In de uitspraak verwijst de Afdeling naar de Gedragscode internationale student hoger onderwijs (verder: Gedragscode). Dit is een document dat onderwijsinstellingen verplicht tot bepaalde gedragslijnen en handelingen, zoals het monitoren en vaststellen van de studievoortgang van vergunningplichtige studenten. Onderwijsinstellingen die erkend referent willen worden moeten zich aansluiten bij deze code. Dit is wettelijk verankerd in artikel 1.20 Vb. Desondanks is de gedragscode geen wettelijk voorschrift of beleid en bovendien blijkt daaruit niet dat de staatssecretaris in zijn heroverweging geen rekening zou mogen houden met met feiten die dateren van na de peildatum. De Afdeling gaat hier niet op in.

Ongelijke behandeling?

11. In hoger beroep was namens de student verzocht om een prejudiciële verwijzing over artikel 21, lid 3, Richtlijn, alsmede over de verhouding tussen artikel 22, lid 3, Richtlijn en de studievoortgangsnorm die geldt voor internationale studenten in Nederland.. Uit r.o. 5 van deze uitspraak kan worden afgeleid dat de Afdeling deze grief verkort heeft afgedaan met toepassing van artikel 91, lid 2, Vw 2000.

12. Op grond van artikel 22, lid 3, Richtlijn hebben internationale studenten recht op dezelfde behandeling als Nederlandse studenten zoals bedoeld in artikel 12, leden 1 en 4, van de Richtlijn 2011/98 betreffende de Single Permit. In deze uitspraak speelde de vraag of deze bepalingen ook zien op de beoordeling van de studievoortgang. De betrokken student kon weliswaar 'gewoon' doorstuderen na de melding wegens onvoldoende studievoortgang, maar vanwege de intrekking van diens verblijfsvergunning was hij gedwongen om dit zonder verblijfsrecht te doen. Dit speelt niet bij Nederlandse studenten. Uit het arrest *Consortio*⁸ volgt dat als de hoogste nationale rechter afziet van een prejudiciële verwijzing, in de uitspraak moet worden gemotiveerd welk *Cilfit*-criterium van toepassing is.⁹ Met andere woorden: de Afdeling had volgens het HvJ EU moeten uitleggen waarom (1) het antwoord op deze vraag niet relevant is voor de oplossing van het geschil; (2) de vraag reeds beantwoord kan worden op grond van de jurisprudentie van het HvJ EU (acte éclairé); of (3) redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan over de wijze waarop de vraag beantwoord moet worden (acte clair). Echter, op grond van artikel 91, lid 2, Vw 2000 heeft de Afdeling in vreemdelingenzaken de mogelijkheid om een motivering achterwege te laten en slechts te verwijzen naar deze bepaling. Volgens de Afdeling ziet deze wettelijke mogelijkheid ook op de prejudiciële

⁴ Conclusie A-G Widdershoven en Wattel, ve21002013, ECLI:NL:RVS:2020:738, par. 4.1. en de aldaar aangehaalde jurisprudentie en literatuur.

⁵ ABRvS 12 april 2024, ECLI:NL:RVS:2024:1461, ve24000980.

⁶ N. Verheij, 'Tussen toen en nu. Het relevante tijdstip voor besluitvorming in bezwaar en toetsing in beroep', *JBplus* 2003/1, p. 29.

⁷ ABRvS 28 oktober 2020, r.o. 6.2.4., ECLI:NL:RVS:2020:2571.

⁸ HvJ EU 6 oktober 2021, *Consortio*, C-561/19, punt 51, ECLI:NL:RVS:2021:799, ve21003013.

⁹ HvJ EG 6 oktober 1982, C-283/81, *Cilfit*, ECLI:EU:C:1982:335, (ve06001411).

verwijzingsplicht die zij heeft wanneer een vraag wordt opgeworpen inzake de uitleg van het Unierecht.¹⁰ Bij uitspraak van 16 december 2023 heeft de Afdeling evenwel aan het HvJ EU gevraagd of deze toepassing van artikel 91, lid 2, Vw 2000 in strijd is met de artikelen 267, lid 3 VWEU en 47, lid 2, Handvest Grondrechten EU.¹¹ Of de Afdeling van oordeel is dat zij artikel 91, lid 2, Vw 2000 in dit geval mocht blijven toepassen in afwachting van een beslissing van het HvJ EU is niet duidelijk omdat hierover niets is gezegd in de uitspraak. Dat is bezwaarlijk, want nu blijft de rechtspraak met vraagtekens achter en riskeert de Afdeling de instandhouding van een praktijk die mogelijk in strijd is met de Richtlijn.

Afdelingslijn en gevolgen

13. Deze uitspraak bevestigt de algemene lijn dat de onderwijsinstelling verantwoordelijk is voor het beoordelen van de studievoortgang en persoonlijke omstandigheden van de student.¹² Verschoonbare omstandigheden moeten, volgens de Afdeling, niet bij de staatsecretaris maar bij de onderwijsinstelling worden aangevoerd via de daarvoor bestaande specifieke procedures.¹³ De staatssecretaris mag de melding van de onderwijsinstelling als feitelijk gegeven beschouwen, zo is door de Afdeling opnieuw bevestigd.¹⁴ In deze uitspraak is hieraan toegevoegd dat de staatssecretaris in bezwaar geen rekening hoeft te houden met (gunstige) studieresultaten die een student nadien heeft behaald. Dit maakt het belang van tijdig aan de bel trekken bij de onderwijsinstelling nog groter. Anders is het mogelijke gevolg dat een student weliswaar mag blijven studeren, maar dit moet doen zonder verblijfsvergunning. Zo wordt de student wellicht gedwongen om (weinig kansrijke) verblijfsprocedures te starten om in elk geval een procedureel rechtmatig verblijf te verkrijgen. Of de Afdeling dit neveneffect had voorzien weet ik niet: daar heeft zij in elk geval geen overweging aan gewijd. De praktijk zal moeten uitwijzen of het bij dit ene geval blijft of dat meer studenten zullen worden getroffen door deze uitspraak.

Feitelijk handelen van de onderwijsinstelling

14. De student bleef in deze zaak ingeschreven aan de RUG na zijn afmelding bij de IND. De RUG zag geen aanleiding – of: mogelijkheid – om zijn inschrijving te beëindigen. Uit de onderliggende stukken blijkt dat de student de RUG had verzocht een aanvraag om een verblijfsvergunning in te dienen. De RUG emailde de student dat zijn verzoek niet in behandeling kon worden genomen. Tegen dat e-mailbericht maakte de student bewaar en hij verzocht om een voorlopige voorziening. De RUG verklaarde het bezwaar niet-ontvankelijk omdat de email geen besluit in de zin van 1:3 Awb zou zijn. Het e-mailbericht was niet gericht op een rechtsgevolg, maar betrof een feitelijke handeling. Om dezelfde reden verklaarde de voorzieningenrechter zich onbevoegd. In de procedure tegen de intrekking van de verblijfsvergunning wees de student op de weigering van de RUG om zich weer als referent te stellen. In de tweede beslissing op het bezwaar tegen de intrekking overwoog de staatssecretaris dat een onderwijsinstelling niet zonder meer is verplicht om als erkend referent op te treden voor iedere student die ingeschreven is voor een opleiding. Met verwijzing naar een uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 18 februari 2022¹⁵ oordeelde de staatssecretaris dat de onderwijsinstelling daarbij een eigen afweging mag maken.

15. Deze uitkomst is weinig bevredigend gelet op de nuttige werking van de Richtlijn. Wat is recht op voortzetting van de studie waard als de student niet langer in Nederland mag blijven? Uit het eerste lid van artikel 3.26 VV 2000 volgt dat alleen de onderwijsinstelling de aanvraag om een verblijfsvergunning mag indienen. De student die zijn onderwijsinstelling tevergeefs tot beweging maant lijkt met lege handen te staan omdat de beslissing van de onderwijsinstelling om zich als referent te stellen (en een aanvraag in te dienen) geen Awb-besluit is. Ik denk niet dat de Afdeling hiermee iets had moeten doen in deze uitspraak, omdat dit niet binnen de omvang van het geding viel, hierover geen grieven waren aangevoerd en deze vraag eigenlijk speelde in een aparte procedure. Desondanks is het de moeite waard om te kijken wat een student kan ondernemen tegen deze vreemde en weinig bevredigende gang van zaken.

16. Van Loon stelde in zijn noot bij JV 2022/100 terecht dat organen van met publiek geld bekostigde onderwijsinstellingen bestuursorganen zijn in de zin van artikel 1:1, lid 1 aanhef en sub a, Awb. Dit volgt uit artikel 1.8 WHW. De RUG is een dergelijke instelling en zodoende is het College van Bestuur van de

¹⁰ ABRvS 3 april 2019, r.o. 30.4, ECLI:NL:RVS:2019:1061, JV 2019/115, met zeer kritische noot van E.T.P. Scheers, ve19000965.

¹¹ ABRvS 13 december 2023, ECLI:NL:RVS:2023:4632, JV 2024/25, ve23002655.

¹² ABRvS 26 april 2018, r.o. 5.1, JV 2018/113 nt A.G.D. Overmars, ve18000949, ECLI:NL:RVS:2018:1425.

¹³ ABRvS 19 april 2023, r.o. 4.1, ECLI:NL:RVS:2023:1548.

¹⁴ ABRvS 1 november 2018, r.o. 3.1, ECLI:NL:RVS:2018:3580, ve18006829.

¹⁵ Rechtbank Den Haag 18 februari 2022, ECLI:NL:RBDHA:2022:1234, JV 2022/100 m.nt. O. van Loon, ve22000463.

RUG een bestuursorgaan als bedoeld in artikel 1:1, lid 1 aanhef en sub a, Awb. Feitelijke handelingen van bestuursorganen tegen een vreemdeling als zodanig worden op grond van artikel 72, lid 3, Vw 2000 gelijkgesteld met een beschikking. Van Loon stipte kort aan dat artikel 72, lid 3, Vw 2000 mogelijk rechtsbescherming¹⁶ biedt tegen de beslissing van een onderwijsinstelling om zich niet als referent te stellen. Deze bepaling is ingevoerd omdat de wetgever de rechtsbescherming van een vreemdeling in het kader van het vreemdelingenrecht exclusief opdroeg aan de bestuursrechter, in het bijzonder de vreemdelingenrechter.¹⁷ Om mogelijk afwijkende jurisprudentie over begrippen uit de Vw 2000 te voorkomen wilde de wetgever dat alle bestuursrechtelijke zaken over vreemdelingen bij de vreemdelingenrechter terechtkomen.¹⁸ Dit doel wordt gediend door rechtsbescherming open te stellen tegen een rechtens relevante feitelijke handeling van een bestuursorgaan tegen een vreemdeling als zodanig.¹⁹ Hier gaat het om het stellen als referent en het aanvragen van een verblijfsvergunning. Dat niet doen is wat mij betreft een handeling als bedoeld in artikel 72, lid 3, Vw 2000, omdat die relevant is voor het verblijfsrecht van de student. De toepasselijkheid van het vreemdelingenprocesrecht op een feitelijke handeling van onderwijsinstelling is in principe in lijn met de bedoeling van de wetgever. Het doel van artikel 72, lid 3, Vw 2000 verlangt dan ook dat de student bezwaar maakt bij de onderwijsinstelling als die zich niet als referent wil stellen.²⁰ Hieronder zal ik toelichten dat de onderwijsinstelling bij haar afweging beginselen van behoorlijk bestuur in acht moet nemen.

17. Ten aanzien van *iedere* handeling die niet aan te merken is als een besluit dient een onderwijsinstelling op grond van het tweede lid van artikel 3:1 Awb de afdelingen 3.2 t/m 3.4 van de Awb in acht te nemen, tenzij de aard van de betrokken handeling zich daartegen verzet. Deze afdelingen bevatten belangrijke beginselen van behoorlijk bestuur, zoals het zorgvuldigheidsbeginsel (artikel 3:2), de plicht om een belangenafweging te maken (artikel 3:4, lid 1, Awb) en het evenredigheidsbeginsel (artikel 3:4, lid 2, Awb).

18. Bij de parlementaire behandeling van artikel 3:1, lid 2, Awb werd gevraagd naar de betekenis van dit artikel voor feitelijke handelingen van bestuursorganen omdat men zich afvroeg of deze bepaling zou leiden tot nieuwe eisen voor overheidsoptreden. In de Memorie van Antwoord stelde de regering dat aan het verrichten van feitelijke handelingen veelal een beslissing van een bestuursorgaan vooraf gaat. Deze beslissing moet voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Uit de rechtspraak van de Hoge Raad²¹ leidde de regering af dat bestuursorganen ook “bij (beslissingen tot) het verrichten van feitelijke handelingen de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in acht moeten nemen”.²² De regering wees in dit verband op het feit dat aan bestuursorganen bevoegdheden toekomen die niet aan andere deelnemers in de maatschappij toekomen. Dan mag, aldus de regering bij de invoering van artikel 3:1, lid 2, Awb, worden verwacht dat de overheid aan strengere normen is gebonden dan particulieren.²³ Deze speciale positie van bestuursorganen in de maatschappij rechtvaardigt de toepasselijkheid van Awb-waARBorgen bij een optreden dat niet als besluit maar als een feitelijke handeling kwalificeert.

19. Het is onzeker in welke gevallen *de aard* van de handeling zich tegen toepassing van de Awb waARBorgen zou kunnen verzetten. De regering kon op voorhand niet aangeven of de toepasselijke bepalingen van hoofdstuk 3 Awb in iedere situatie op dezelfde wijze kunnen worden toegepast.²⁴ Daarnaast volgt uit de Memorie van Toelichting dat de begrenzing aan het slot van artikel 3:1, lid 2, Awb ingevoerd is om met name praktische problemen in privaatrechtelijke situaties te voorkomen. Deze praktische problemen zouden zich kunnen voordoen bij de toepassing van algemene beginselen van behoorlijk bestuur die procedureel van aard zijn.²⁵ Ik betwijfel of dergelijke problemen zouden spelen in de verhouding student-onderwijsinstelling in het geval de onderwijsinstelling moet beslissen of zij een aanvraag gaat indienen of zich weer als referent gaat stellen voor een student.

¹⁶ Bezwaar, beroep en hoger beroep.

¹⁷ Kamerstukken II 1992/93, nr. 6, p. 6-7 en nr. 9, p. 14.

¹⁸ Kamerstukken II 1998/90, 26 732, nr. 3, p. 71.

¹⁹ ABRvS 21 juli 2015, r.o. 3.2, ECLI:NL:RVS:2015:2423, JV 2015/264, ve15001313.

²⁰ Lid 1 van artikel 1:5 Awb.

²¹ HR 27 maart 1987, AB 1987/273 (IKON); HR 27 juni 1986, NJ 1987/726 (Tolkentarieven); HR 12 januari 1990, RvW 1990/24 (Staat/Appels B.V.).

²² Kamerstukken II 1990/91, 21 221, nr. 5, p. 50 (Memorie van Antwoord II).

²³ Idem, p. 49.

²⁴ Kamerstukken II, 1988/89, 21 221 nr. B, p. 32.

²⁵ Kamerstukken II, 1988/89, 21 221, nr. 3, p. 60.

20. Dat bestuursorganen (ook) bij feitelijke handelingen de algemene beginselen van behoorlijk bestuur moeten volgen was dus al reeds voor de invoering van de Awb aanvaard en artikel 3:1, lid 2, Awb vormt een codificatie van dit uitgangspunt. Mij lijkt dat een onderwijsinstelling het zorgvuldigheidsbeginsel, de plicht om een belangenafweging te maken en het evenredigheidsbeginsel in principe niet kan negeren als die moet beslissen om zich weer als referent te stellen voor een student of moet besluiten om een aanvraag in te dienen bij de staatssecretaris. Bij het nemen van een dergelijke beslissing is de onderwijsinstelling dan ook gehouden om de relevante feiten en de af te wegen belangen (ook die van de student) vast te stellen. Voorts moet de onderwijsinstelling de betrokken belangen tegen elkaar afwegen en dient te worden voorkomen dat deze afweging leidt tot een onevenredige uitkomst als bedoeld in artikel 3:4, lid 2, Awb. Het voornaamste belang van een student is om niet belemmerd te worden in diens studieloopbaan wegens (mogelijk) illegaal verblijf. In navolging van de Landelijke Commissie Gedragscode Hoger onderwijs kan ik me bovendien voorstellen dat bij de bovengenoemde belangenafweging als uitgangspunt geldt dat internationale studenten vanuit het perspectief van de Gedragscode een kwetsbare positie hebben en daarom extra begeleiding behoeven gedurende hun studie en dat dit meer geldt wanneer zij moeilijkheden ondervinden bij het behalen van hun diploma.²⁶ In het kader van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur kunnen bovendien vraagtekens worden geplaatst bij de bereidheid van onderwijsinstellingen om een – zeker voor studenten – zeer aanzienlijk bedrag aan collegegeld in ontvangst te nemen, zonder vervolgens het verblijf van de desbetreffende vreemdeling te faciliteren.

Muhyadin Mohamud, advocaat bij Everaert Advocaten, Amsterdam

²⁶ Beslissing van 2 oktober 2019 inzake LC en Tilburg University. De Landelijke Commissie liet zich in een overweging ten overvloede uit over de kwetsbare positie van internationale studenten. Deze beslissing is ook aangehaald door De Lange in de bundel *The Students & Researchers Directive. Central Themes, Problem Issues and Implementation in Selected Member States* (p. 143). Een overzicht van de beslissingen van de Landelijke Commissie Gedragscode Hoger onderwijs is online beschikbaar: <https://www.internationalstudy.nl/documenten/uitspraken-klachtprocedures/#~:text=Wanneer%20een%20internationale%20student%20van,tot%20de%20Landelijke%20Commissie%20wenden.> (geraadpleegd op 1 juni 2024).